

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Rychlého a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **Y. M.**, zastoupený JUDr. Petrem Novotným, advokátem se sídlem Archangelská 1568/1, Praha 10, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 9. 2021, č. j. 13 Az 37/2020 – 23,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 9. 2021, č. j. 13 Az 37/2020 – 23, **se zrušuje**.

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 7. 2020, č. j. OAM-321/ZA-ZA11-ZA05-2020, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Rozsudkem Městského soudu v Praze (dále jen „*městský soud*“) ze dne 21. 9. 2021, č. j. 13 Az 37/2020 – 23, byla zamítnuta žalobcova žaloba směřující proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 7. 2020, č. j. OAM-321/ZA-ZA11-ZA05-2020. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „*zákon o azylu*“), jako zjevně nedůvodnou.

[2] Při posuzování žaloby vycházel městský soud z následujícího skutkového stavu. Žalobce podal dne 17. 6. 2020 žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. V žádosti a v následném pohovoru uvedl, že nemá politické přesvědčení a nebyl členem politické strany ani organizace. Z Ukrajiny naposledy vycestoval dne 6. 3. 2020 na základě českého víza za účelem zaměstnání. Jako důvod žádosti o mezinárodní ochranu uvedl obavu z povolání k účasti na protiteroristické operaci na východě Ukrajiny. Žalobce byl v zóně této operace již třikrát (v letech 2016 až 2018) jako velitel oddělení ZU-23-2, konkrétně se jednalo o polní pěchotu, která obsluhovala protiletecké zbraně. Začátkem roku 2020 byl opět povolán vojenskou správou, měl jít nejprve na cvičiště a poté znovu do míst, kde probíhá konflikt. Žalobce však nemá důvod se tam vracet, obává se zabití, proto si výcvik odložil a vycestoval z vlasti. Vojenská správa mu následně telefonicky oznámila, že po návratu se k ní má dostavit. V případě návratu na Ukrajinu se žalobce obává pokuty či uvěznění za vyhýbaní se vojenské službě.

[3] Městský soud předně konstatoval, že obavy žalobce z ohrožení jeho života při narukování do armády a nasazení v bojích na východě Ukrajiny nejsou azylově relevantní. Branná povinnost představuje legitimní povinnost občana vůči domovskému státu, službu v armádě při mobilizaci tedy nelze považovat za ohrožení svévolným násilím vyplývajícím z ozbrojeného konfliktu. Městský soud též odkázal na ustálenou judikaturu zdejšího soudu, podle níž není odmítání vojenské služby samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Dále s odkazem na setrvalou judikaturu Nejvyššího správního soudu podotkl, že na Ukrajině neprobíhá tzv. totální konflikt, který by každého civilistu vystavoval nebezpečí vážné újmy. Městský soud si byl vědom složité bezpečnostní situace na Ukrajině, avšak nepřehlédl, že vnitřní konflikt se zde odehrává pouze ve východních částech země, přičemž žalobce pochází z I. ve střední části Ukrajiny. Nelze tak u něj ani vyloučit možnost vnitřního přesídlení. Městský soud uzavřel, že žalobci se nepodařilo prokázat, že by právě on mohl při návratu do vlasti utrpět vážnou újmu, nedošlo tedy k vyvrácení domněnky, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Z toho důvodu nemohla být jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného úspěšná.

[4] Žalobce (dále jen „*stěžovatel*“) podává proti rozsudku městského soudu kasační stížnost z důvodů, které podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. b) a d) soudního řádu správního (dále jen „*s. ř. s.*“). Výslovně neuvádí žádný důvod přijatelnosti kasační stížnosti.

[5] Stěžovatel nejprve opakuje důvody, které ho vedly k podání žádosti o mezinárodní ochranu. Dále obecně uvádí, že napadený rozsudek je nezákonný, neboť skutkové závěry městského soudu odporují správnímu spisu. Je rovněž nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů, neboť městský soud v něm přesvědčivě nevyvrátil stěžovatelovy argumenty. Městský soud částečně ignoroval důvody podané žádosti o azyl, zčásti je nemístně zlehčoval. Návratu na Ukrajinu se stěžovatel obává proto, že by musel jít válčit, což s ohledem na strach o život nechce. Ozbrojený vnitrostátní konflikt podle něj nepolevuje na intenzitě, naopak v posledních měsících zesílil. To dokládají i střety s Ruskou federací, například konfrontace v Azovském moři (v době podání kasační stížnosti dne 1. 11. 2021 však ještě nedošlo k vojenské intervenci Ruské federace na území Ukrajiny – pozn. NSS), jejímž důsledkem je zvýšené napětí mezi oběma státy. Pokud by městský soud řádně vyhodnotil všechna fakta, musel by nutně dospět k závěru, že v případě stěžovatele jsou dány přinejmenším důvody pro udělení doplňkové ochrany.

[6] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhuje její odmítnutí pro nepřijatelnost, případně zamítnutí pro nedůvodnost. Napadený rozsudek považuje za správný. Hlavním důvodem žádosti o mezinárodní ochranu byly obavy stěžovatele z bezpečnostní situace na Ukrajině a z nástupu do armády. Tím se však městský soud zabýval, přičemž neshledal, že by se jednalo o azylově relevantní důvody.

[7] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102, věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[8] Ve věcech, v nichž před krajským (zde městským) soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se Nejvyšší správní soud po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, a je tak přijatelná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. (ve znění účinném od 1. 4. 2021) totiž platí, že *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost*.

[9] V usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, č. 933/2006 Sb. NSS (všechna zmiňovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud definoval čtyři typové případy, v nichž jde o přijatelnou kasační stížnost. Jak však uvedl kasační soud v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021 – 49, výklad provedený ve zmiňovaném usnesení ve věci sp. zn. 1 Azs 13/2006 není plně využitelný, zvažuje-li soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s. a § 109 odst. 5 téhož předpisu a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského (městského) soudu. A to za účelem, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „*Úmluva*“) a zásada *non-refoulement* (zásada nenavracení). V těchto případech je třeba se věcně vypořádat s otázkou, zda je prolomení namístě, a to buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017 – 30, nebo právě výše citovaný rozsudek č. j. 6 Azs 306/2021 – 49), nebo shledat přijatelnost kasační stížnosti a uvedené otázce se věnovat v rámci meritorního přezkumu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020 – 46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a ze zásady *non-refoulement*.

[10] Nejvyšší správní soud – s odkazem na svou relevantní judikaturu uvedenou níže – v nyní posuzované věci shledal, že je nezbytné i bez výslovné námitky stěžovatele (srovnej např. rozsudek ze dne 21. 4. 2022, č. j. 10 Azs 47/2022 – 33) přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po rozhodnutí městského soudu, a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná a důvodná.

[11] Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, konstatoval, že dle všeobecně známých informací o změně bezpečnostní situace

na Ukrajině je zřejmé, že v zemi dochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, a **celé území Ukrajiny** proto **nadále nesplňuje jedno z kritérií bezpečnosti** [dle přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (tzv. procedurální směrnice) a dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu]. V nyní projednávané věci pochází informace o zemi původu založené ve spise z roku 2019 a 2020. Tyto informace, stejně jako rozhodnutí žalovaného i napadený rozsudek, byly vydány před počátkem vojenského konfliktu, který zasáhl celé ukrajinské území. Nemohou proto dokládat, zda Ukrajina tato kritéria splňuje. Z tohoto důvodu nemůže obstát teze, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu (k tomu obdobně a v podrobnostech viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, č 4335/2022 Sb. NSS).

[12] Závěry odkazované judikatury platí i v nyní projednávané věci. Není tedy nadále možné, aby žalovaný ve vztahu ke stěžovatelově žádosti postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, neboť Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu. Povinností žalovaného bude, aby se stěžovatelovou žádostí o mezinárodní ochranu dále zabýval. Nejvyšší správní soud ovšem nepředjímá, jak žalovaný žádost posoudí.

[13] Současně je třeba zdůraznit, že žalovaný ani městský soud nijak nepochybili. Vzhledem k závažnosti situace na Ukrajině je nicméně potřeba prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 s. ř. s. a v 109 odst. 5 téhož zákona, a to ve prospěch principu *non-refoulement*, který požívá vyšší právní síly. Napadený rozsudek, jakož i rozhodnutí žalovaného nemohou s ohledem na výše uvedené obstát.

[14] Pro úplnost lze dodat, že s ohledem na důvody vedoucí ke zrušení napadeného rozsudku i jemu předcházejícího rozhodnutí žalovaného bylo nadbytečné se dále zabývat vlastní kasační argumentací.

[15] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k názoru, že kasační stížnost je důvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek městského soudu zrušil (viz výrok I. tohoto rozsudku).

[16] Jelikož vytýkané vady mají původ již v žalobou napadeném rozhodnutí, zrušil Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s., ve spojení s § 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s. i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (viz výrok II. tohoto rozsudku).

[17] V dalším řízení žalovaný opětovně posoudí žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany ve světle nových skutečností (zejména aktuálních zpráv o bezpečnostní situaci na Ukrajině), a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany.

[18] V případě, že Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek městského soudu a současně zrušil i rozhodnutí správního orgánu dle § 110 odst. 2 s. ř. s., je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí městského soudu (§ 110 odst. 3, věta druhá s. ř. s.). Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 téhož předpisu). Z tohoto hlediska byl úspěšný stěžovatel, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Kasační soud nicméně rozhodl o nepřiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli podle § 60 odst. 7 s. ř. s., ve spojení s § 120

s. ř. s. Zvážil přitom, že stěžovatel je v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný toliko z důvodu změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou nemohli předvídat žalovaný ani městský soud. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že se žádnému z účastníků náhrada nákladů nepřiznává; viz výrok III. tohoto rozsudku. Stejným způsobem postupoval zdejší soud již ve skutkově a právně podobných případech (viz např. rozsudky ze dne 27. 4. 2022, č. j. 7 Azs 357/2021 – 23, či ze dne 28. 7. 2022, č. j. 3 Azs 287/2021 – 54).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 18. srpna 2022

JUDr. Tomáš Rychlý
předseda senátu